

nnD

Learning Lunch
Fördjupning
In- och omvärldsanalys

Anders Wikström

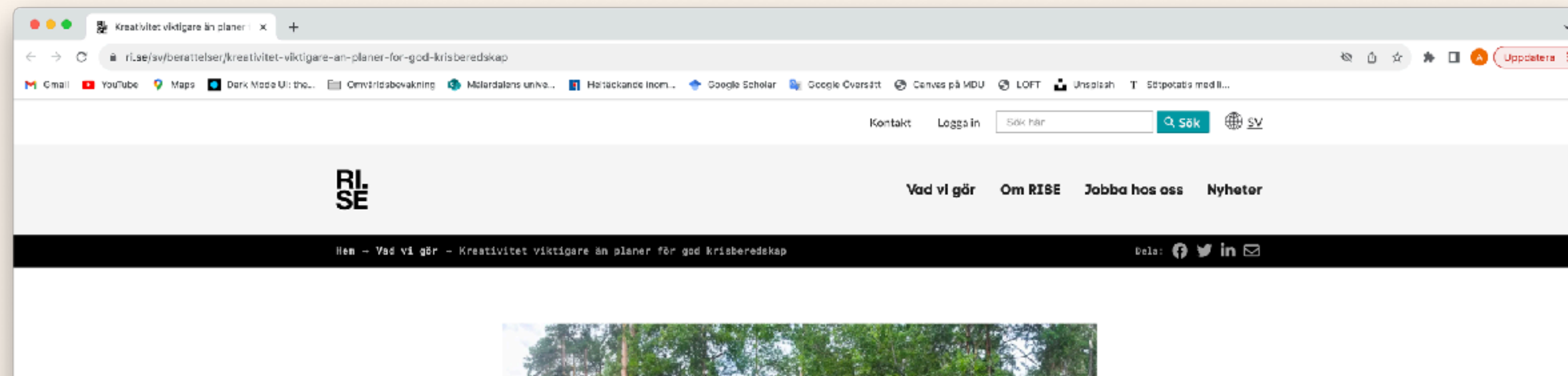
PhD Innovation & Design

Lektor innovationsledning

Actionföljeforskare, Samhällskontraktet

Initiativtagare LOFT, Leda och Organisera Förnyelse och Transformation

U

I början av juni 2023, efter över en månad av torka, gick regeringen ut och uppmanade Sveriges kommuner att se över sin beredskap inför eventuella värmeböljor. Arbetet påbörjades, men sen följde den regnigaste sommaren i mannaminne och istället för torka och värmeslag behövde kommuner hantera skyfall och översvämningar. Något som är symptomatiskt för kriser.

(<https://www.ri.se/sv/berattelser/kreativitet-viktigare-an-planer-for-god-krisberedskap>)

I början av juni 2023, efter över en månad av torka, gick regeringen ut och uppmanade Sveriges kommuner att se över sin beredskap inför eventuella värmeböljor. Arbetet påbörjades, men sen följde den regnigaste sommaren i mannaminne och istället för torka och värmeslag behövde kommuner hantera skyfall och översvämningar. Något som är symptomatiskt för kriser.

– Grunden i god beredskap är att förstå att kriser är just osäkra och överraskande, annars vore de inte kriser, säger Helene Degerman, projektledare och doktorand inom samhällssäkerhet på RISE.

– Idag försöker vi ofta förutse allt, men vi måste acceptera att det inte går. Det kommer att komma händelser som vi inte har kunnat förutse, händelser när allt är osäkert och okänt och våra ordinarie arbetssätt inte fungerar.

Viktiga saker att tänka på i arbetet för god beredskap

- Inse att ordinarie arbetssätt och rutiner inte alltid fungerar eller är till någon hjälp i en kris
- Undersök vilka organisatoriska hinder och möjligheter det finns för kreativitet, anpassning och spontan samverkan som behövs i stunden
- Prata om risker och kriser även i vardagen
- Samarbeta över administrativa gränser i vardagen
- Främja och bevara yrkeskunnande. Det kan vara avgörande för att snabbt kunna förändra arbetssätt i kris
- Prata om och förstå organisationens övergripande mål. Det är målen som guidar när ingenting man försökt att förutse eller planerat längre fungerar

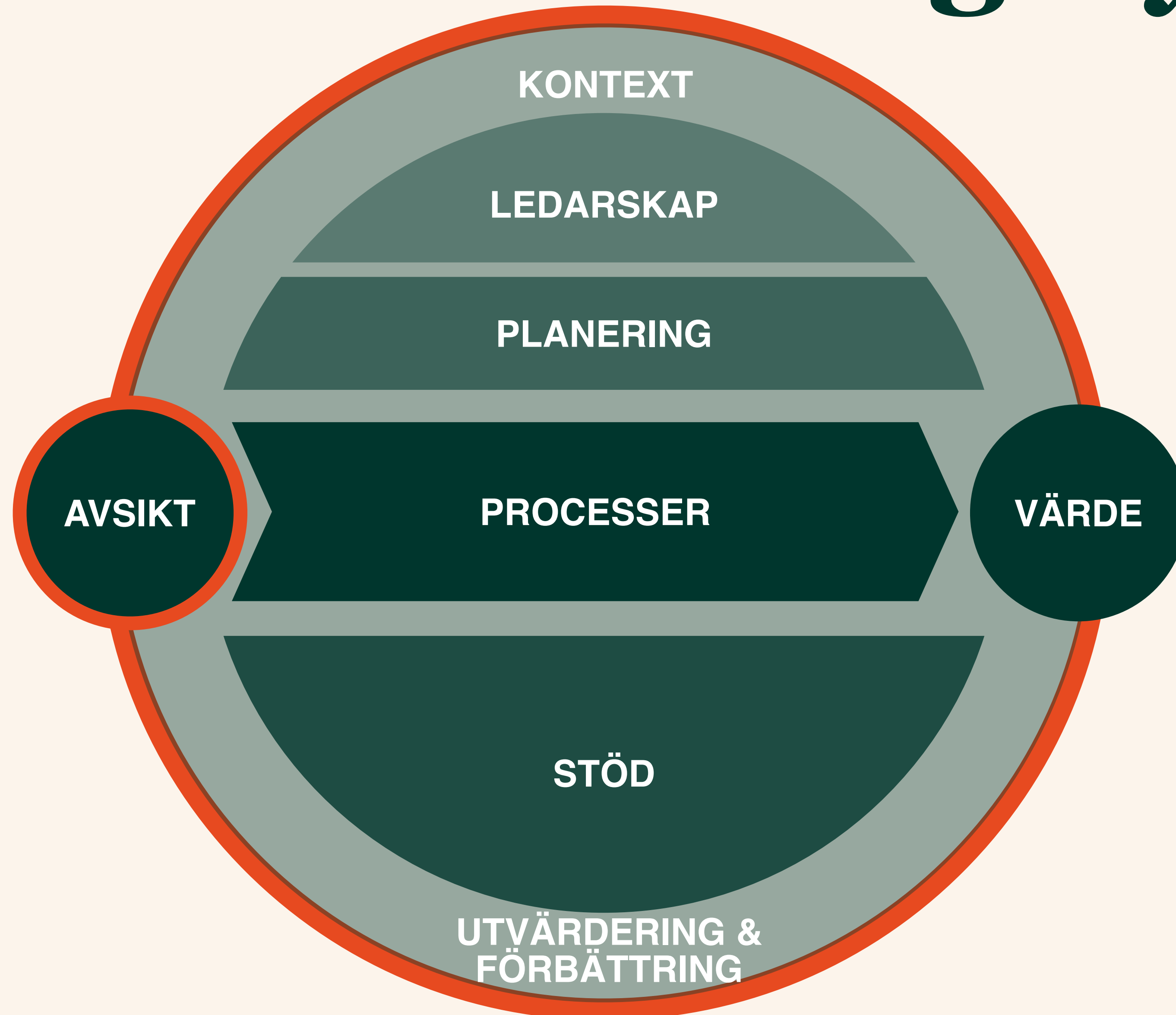
Ovisshet driver fram nya arbetssätt

När vi överblickar trenderna som påverkar det kommunala och regionala uppdraget är det tydligt att vi behöver höja blicken och diskutera hur vi som individer, organisationer och samhälle kan vara med och **forma framtiden**. I denna rapport urskiljs **tre perspektiv** som bedöms ha stor betydelse för kommuner och regioners arbete.

- För det första behöver vi förstå och hantera komplexa samhällsutmaningar på nya sätt. *”Innovation & förnyelse”*
- För det andra behöver vi utveckla nya arbetssätt för att hantera samhällsutmaningar. *”Målstyra & målsöka”*
- För det tredje måste vi ägna mer tid åt framtiden. Alla de beslut och val som vi gör idag påverkar även morgondagen. *”Framsyn - navigera i en osäker tillvaro”*

Innovationsledningssystem

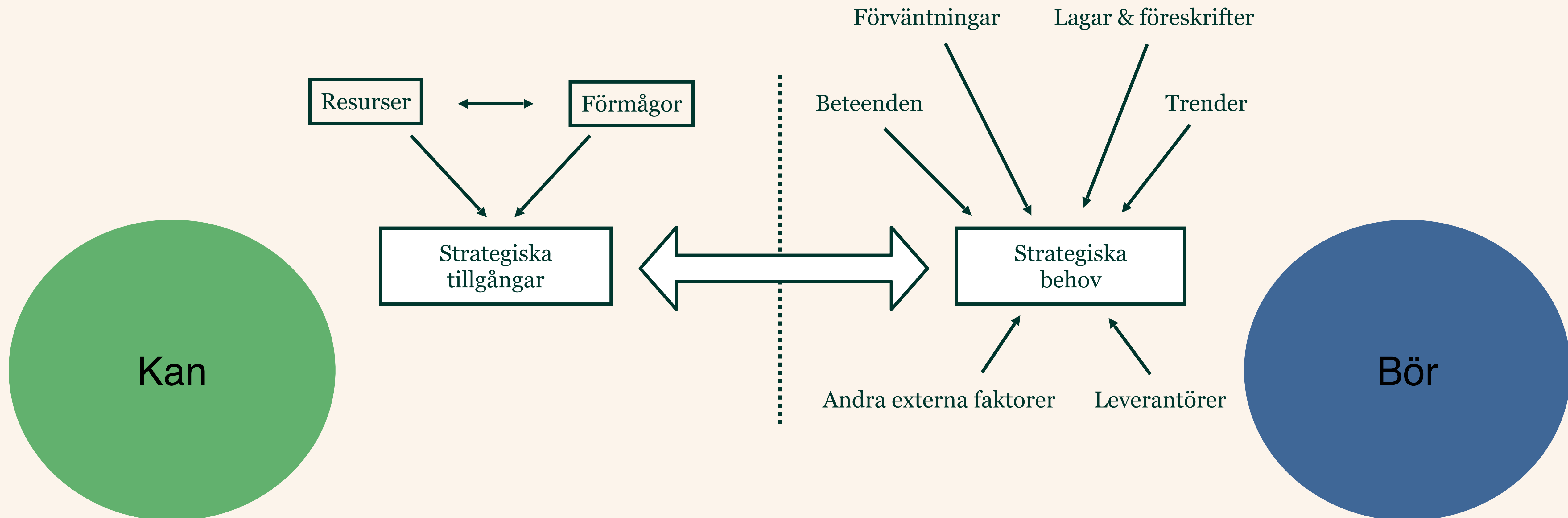

”Which resources and for what purposes?”
(Mintzberg et al., 1997)

Organisation

Samhälle/medborgare

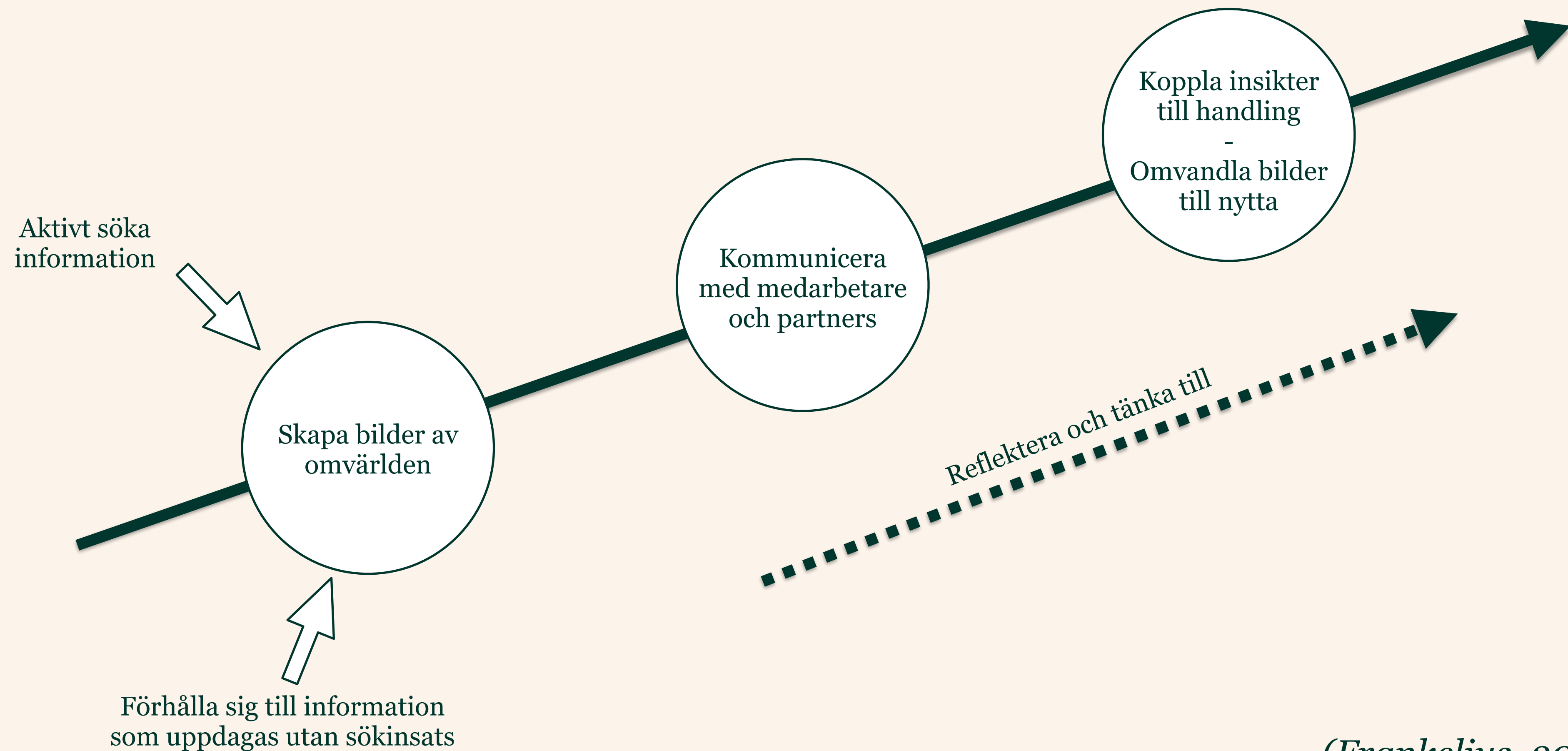

Vad är in- och omvärldsanalys?

In- och omvärldsanalys innebär en systematisk och kontinuerlig process på strategisk och operativ nivå avseende insamling, analys och kommunikation av in- och omvärldsinformation för att öka organisationens relevans och förmåga till värdeskapande

Kärnan i ämnet omvärldsanalys

(Frankelius, 2007)

Olika typer av analyser...

Man kan skilja mellan 6 typer av omvärldsanalyser:

- 1. bevakning av specifika faktorer**
- 2. skanning utan exakt fokus**
- 3. djupdykningar i på förhand givna frågor**
- 4. explorativa översikter**
- 5. framsyner**
- 6. historiska studier**

(Frankelius, 2008)

Omvärlden

?

KONTEXT

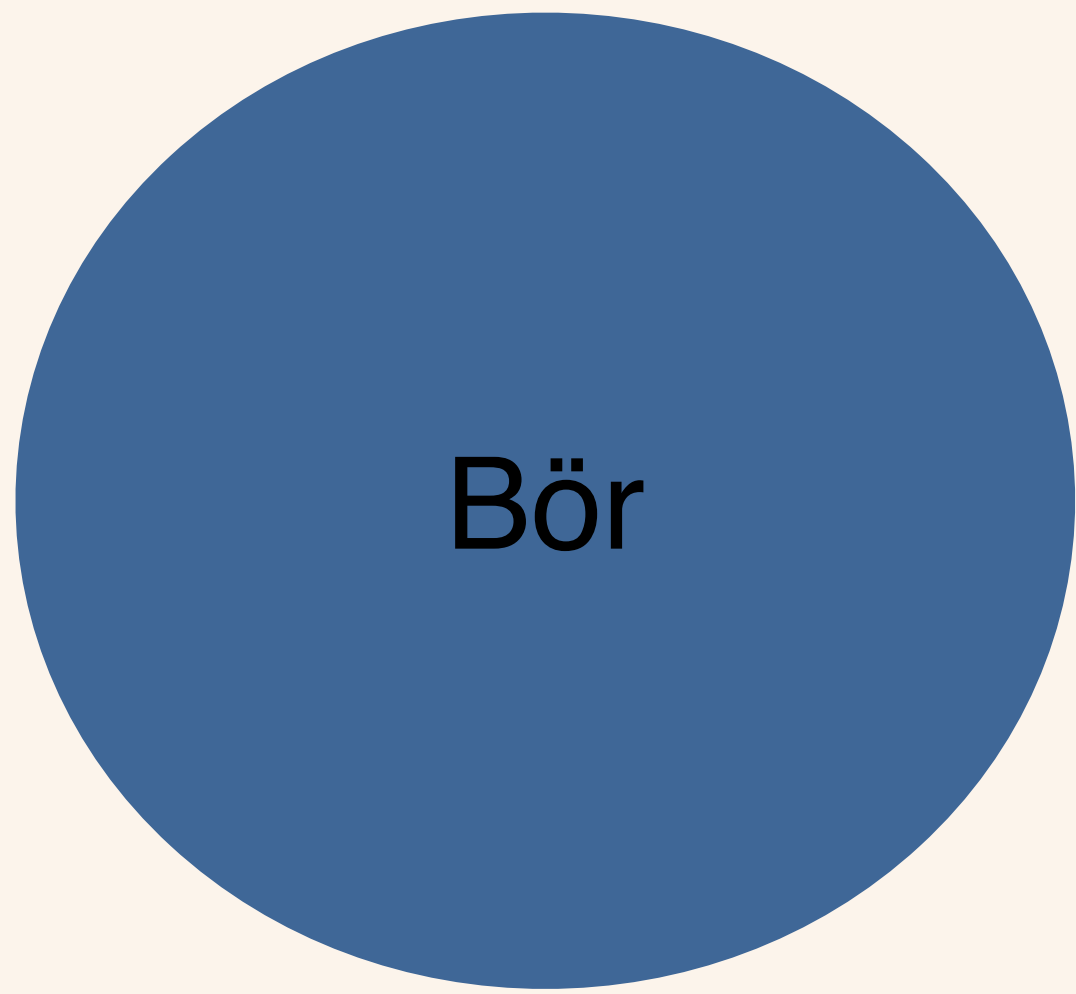
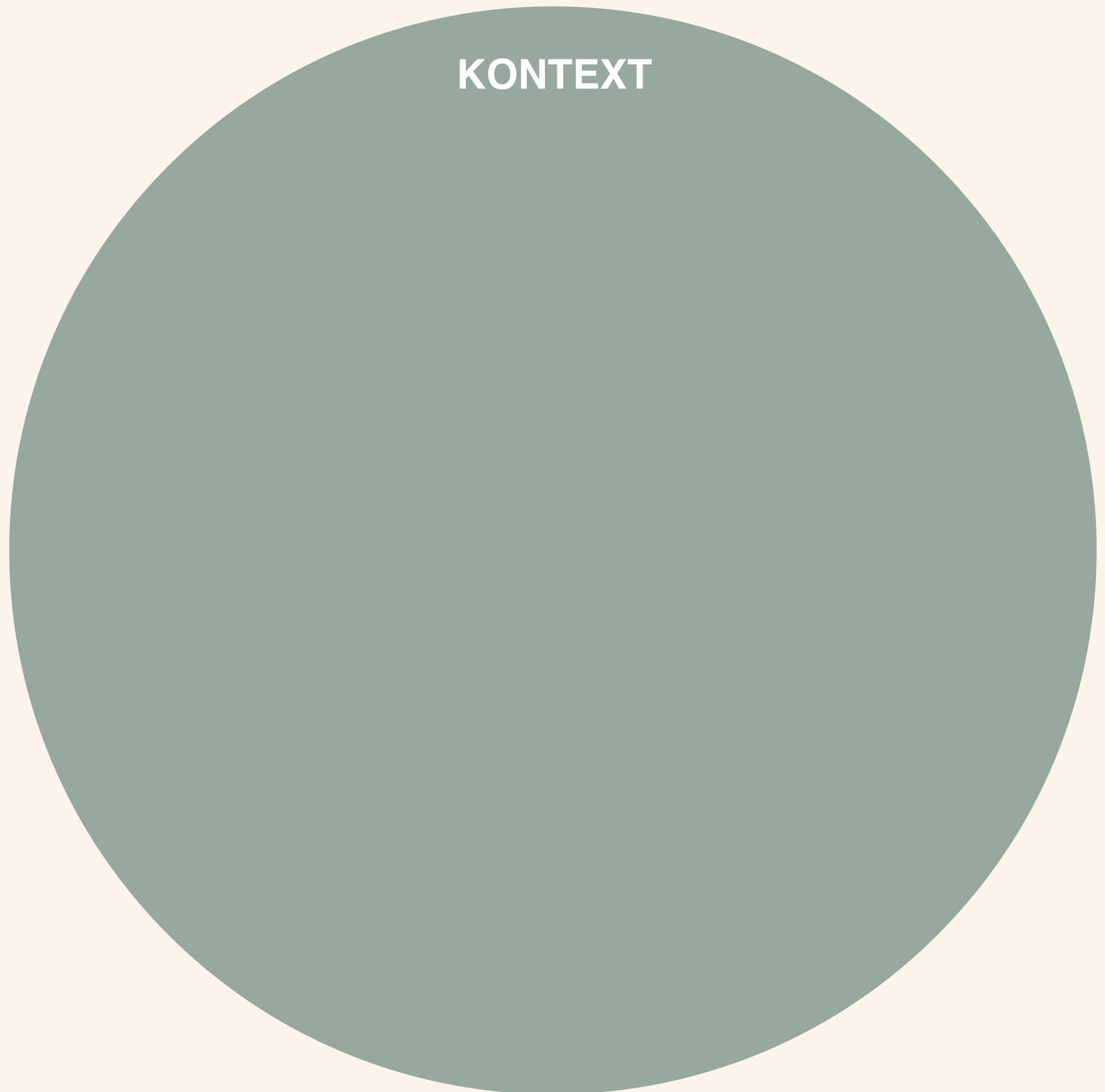
?

?

?

?

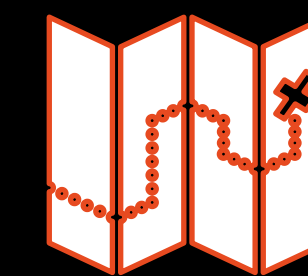
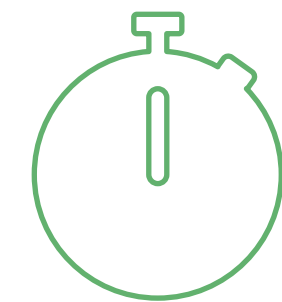
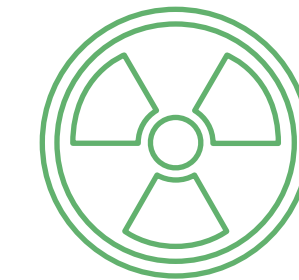
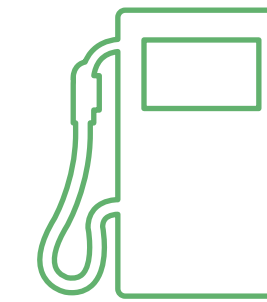
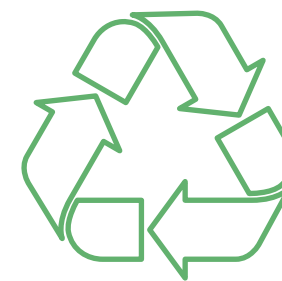
Bör

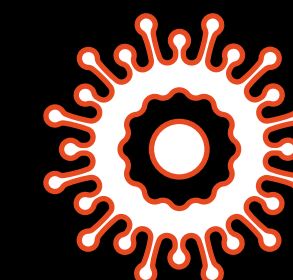
Människans bristande förmåga att förstå och tolka den information som finns tillgänglig - "bounded rationality" (Simon, 1945)

Annat man intresserar sig för
X

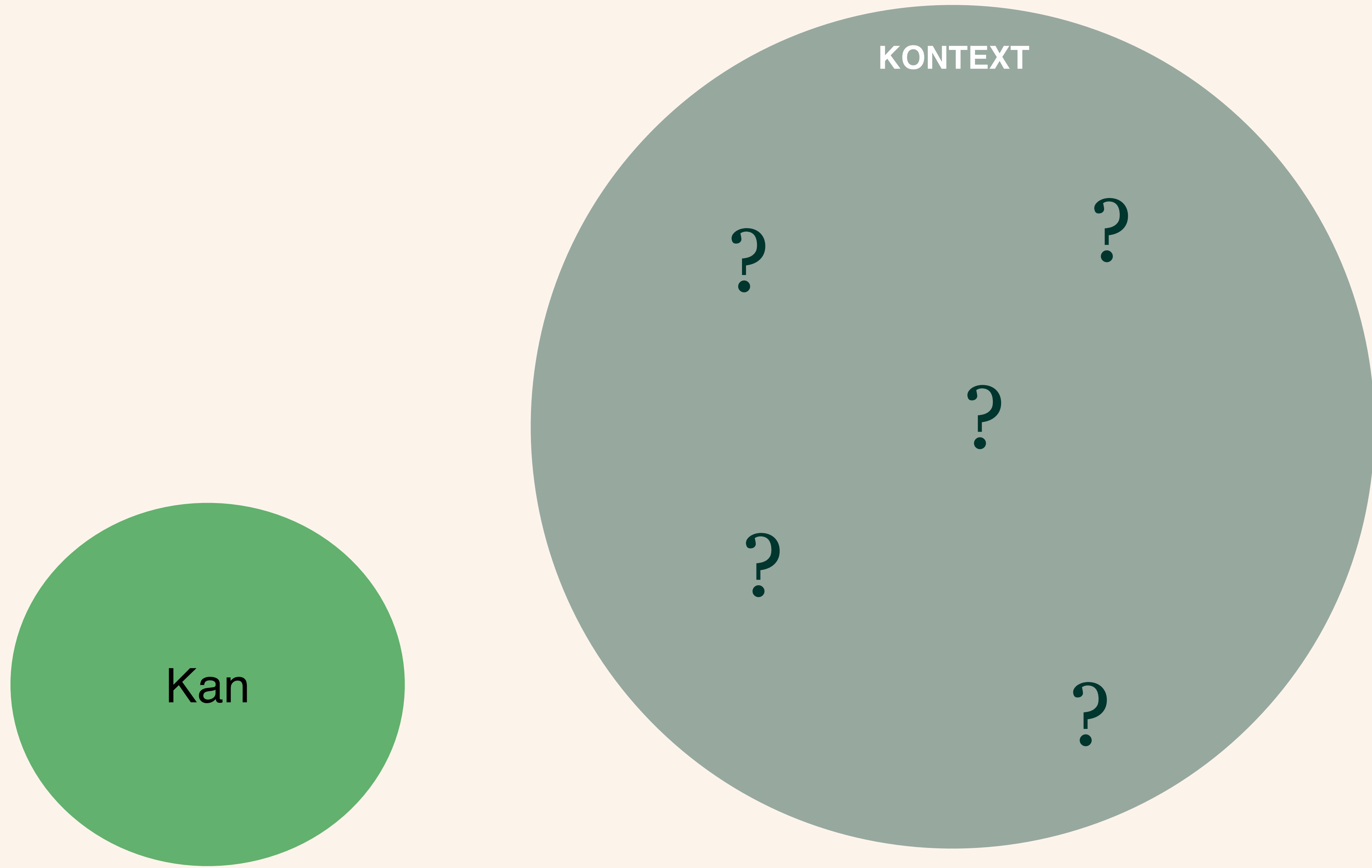
Alternativa vägar framåt

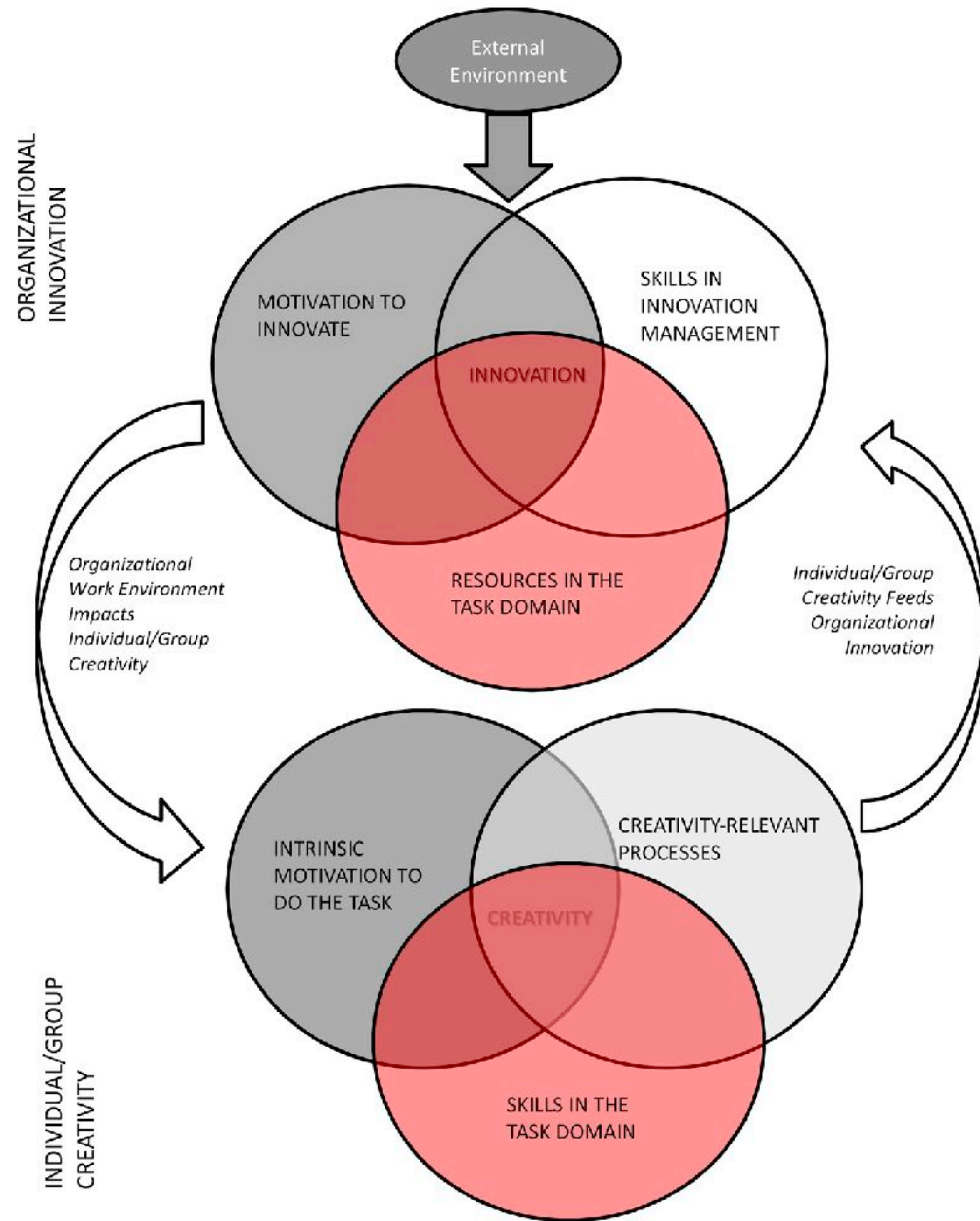

Potentiella hot

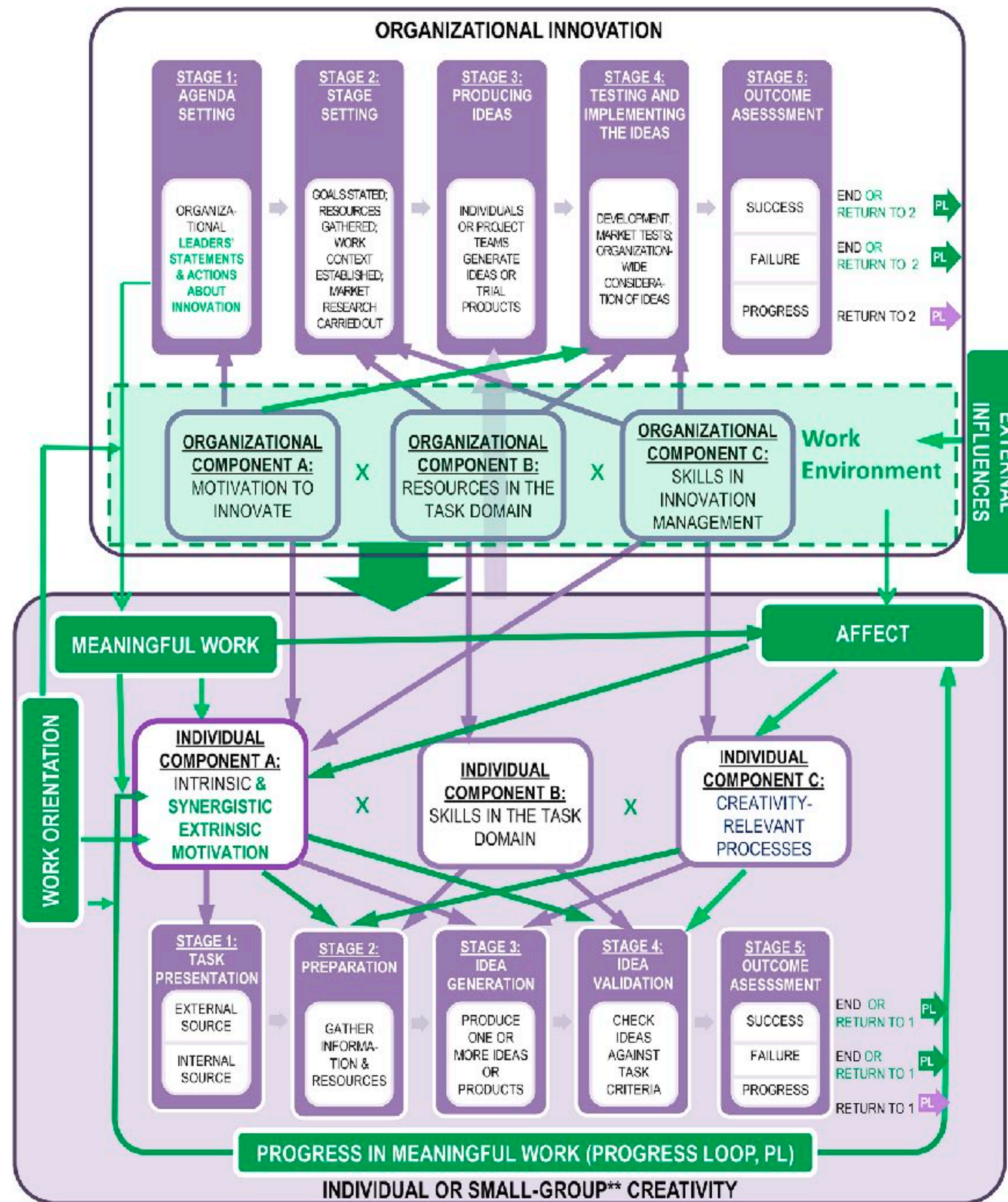
X
Annat som kan påverka

Invärlden

(Amabile & Pratt, 2016)

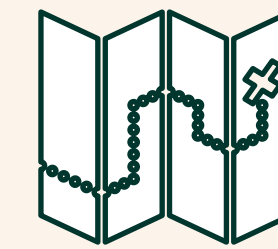

(Amabile & Pratt, 2016)

World Mapping Method

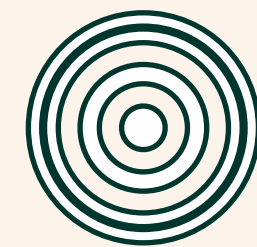
8. Handling

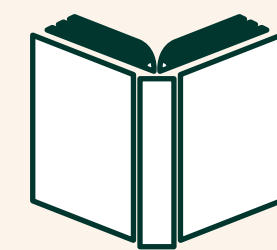
7. Ny karta

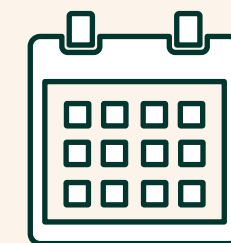
6. Informationssökning

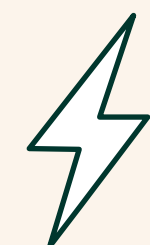
5. Sammansmältning

4. Analys II: Kunskap

3. Analys I: Betydelse

2. Kreativ urladdning

1. Omprövning av perspektiv

(Frankelius, 2001)

Handling...

Tre olika perspektiv - den åldrande befolkningen ”demografi”

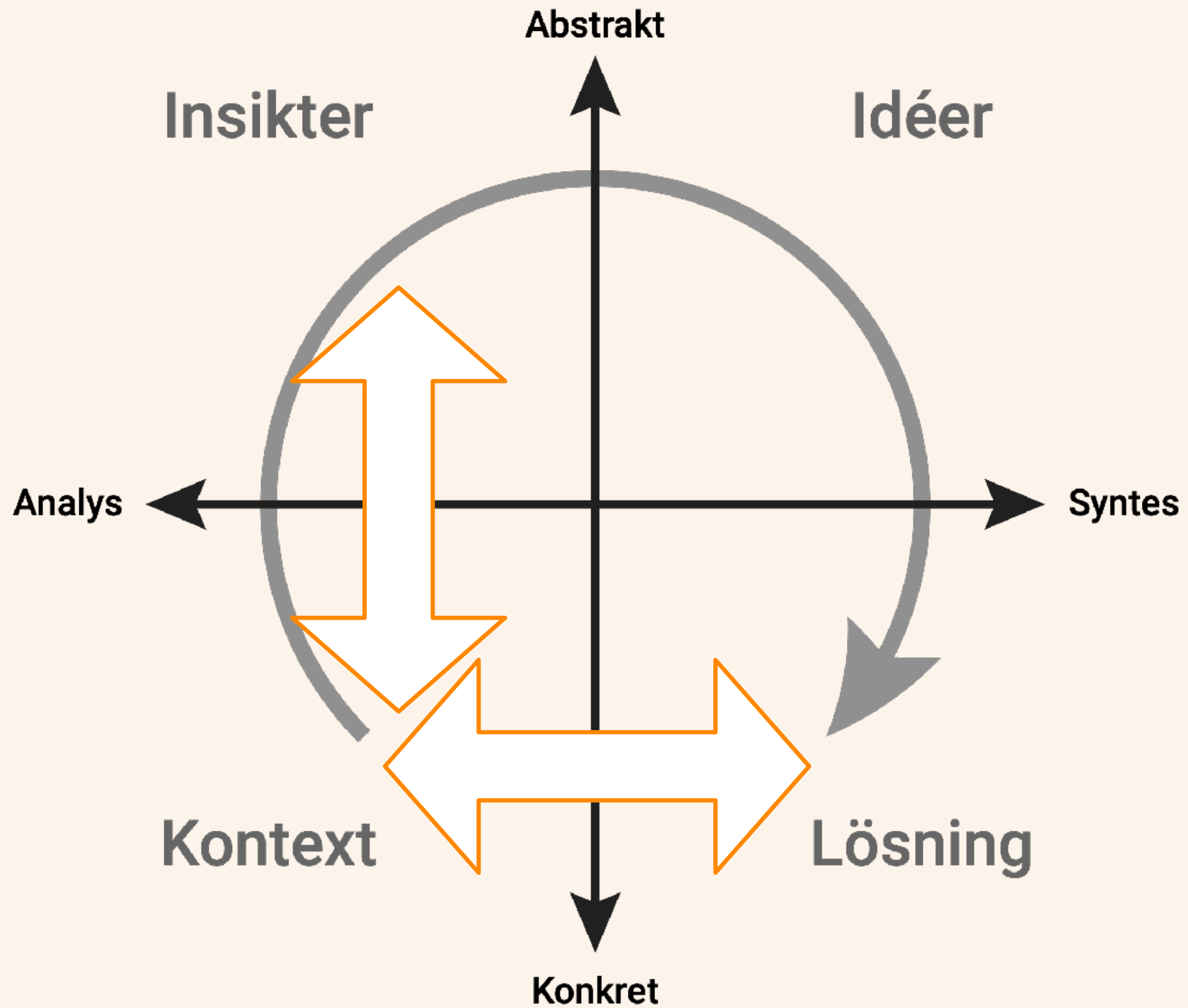
Vilka förväntningar och behov har äldre på framtidens välfärdstjänster?
 Hur anpassningsbar är din organisation att ställa om resurser utifrån demografiska behov och nya förväntningar?
 Finns det uppgifter ni kan sluta göra i din organisation?

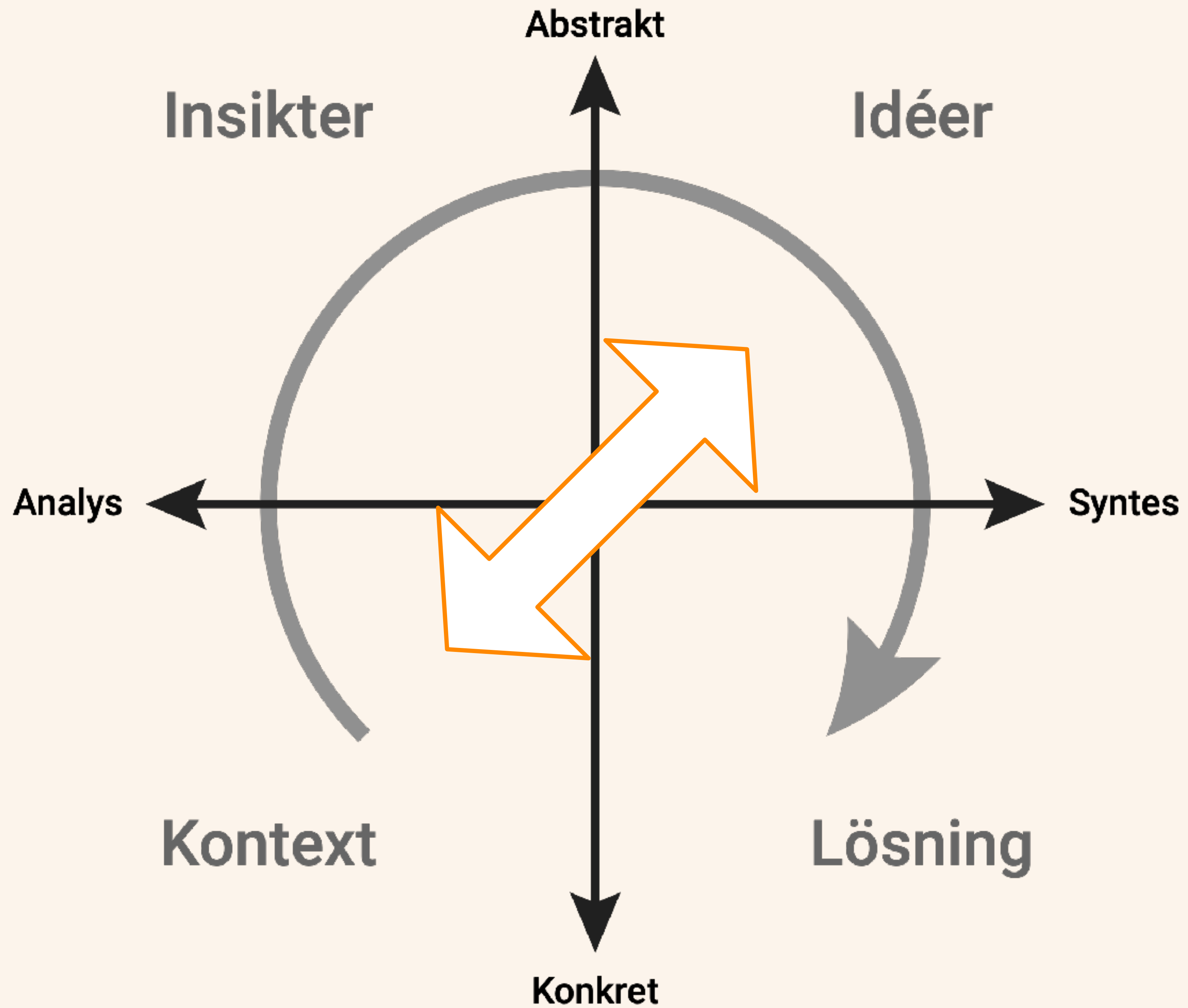
Hur kan vi skapa bättre och mer målgruppsanpassade tjänster för äldre?
 Hur kan vi bli bättre på att attrahera, behålla och utveckla kompetens?
 Hur kan vi få människor att känna sig mindre ensamma?
 Hur kan vi skapa attraktiva bostadsmiljöer för barnfamiljer?

Hur påverkar en åldrande befolkning din verksamhet?
 Hur påverkas samhället av många pensionärer?
 Vad kommer de att lägga sina pengar på och vilka tjänster vill de ha?
 Vad kommer de äldre att vilja bidra med till samhället och hur möjliggör vi det?

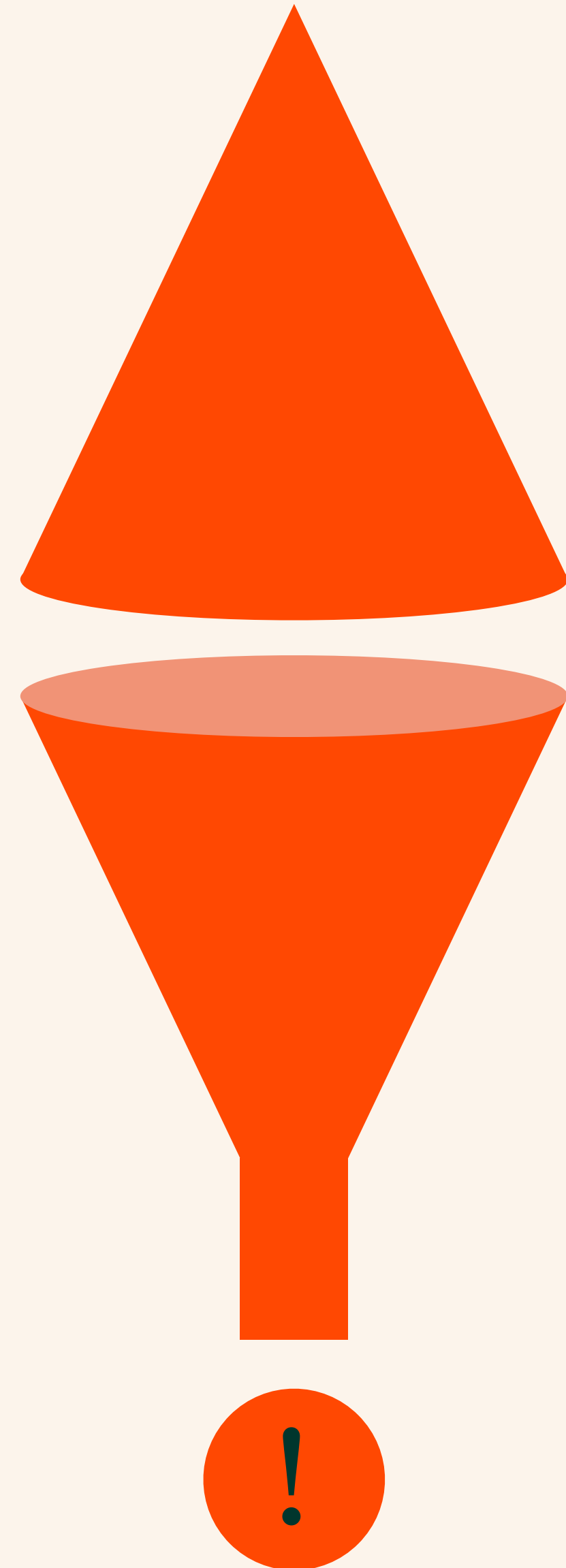

"Innovation as a learning process - embedding design thinking" Beckman och Barry (2007)

"Innovation as a learning process - embedding design thinking" Beckman och Barry (2007)

Omvärldsanalysen som start

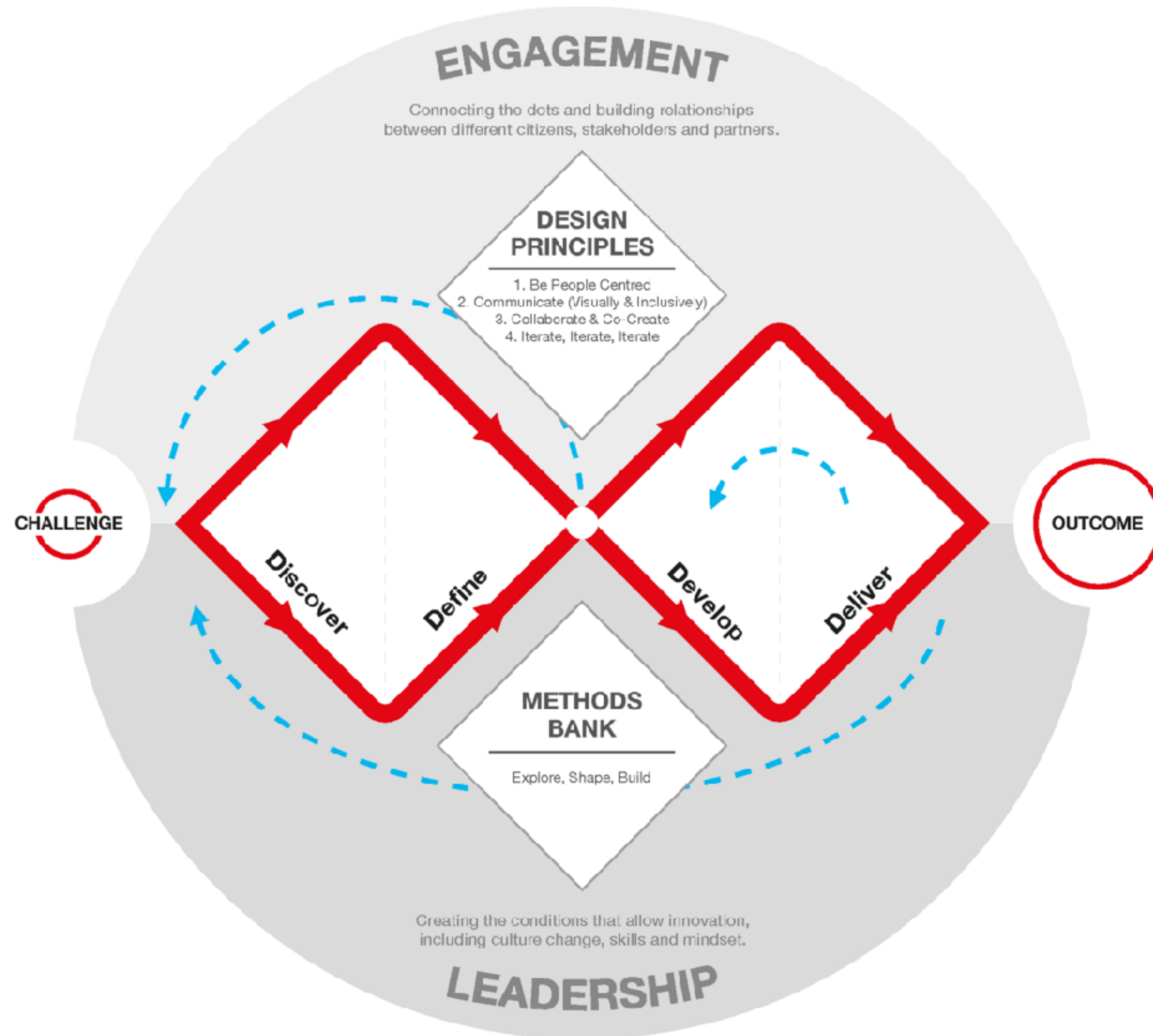
Divergent tänkande

- Utforskande och observationer
- Framsyn och "Point Of View"
- Identifiera möjligheter

Konvergent tänkande

- Prioritera möjligheter
- Identifiera fördelar
- Generera koncept
- Skapa modeller
- Förfina koncept
- Bygg prototyper

(Rhea, 2003)

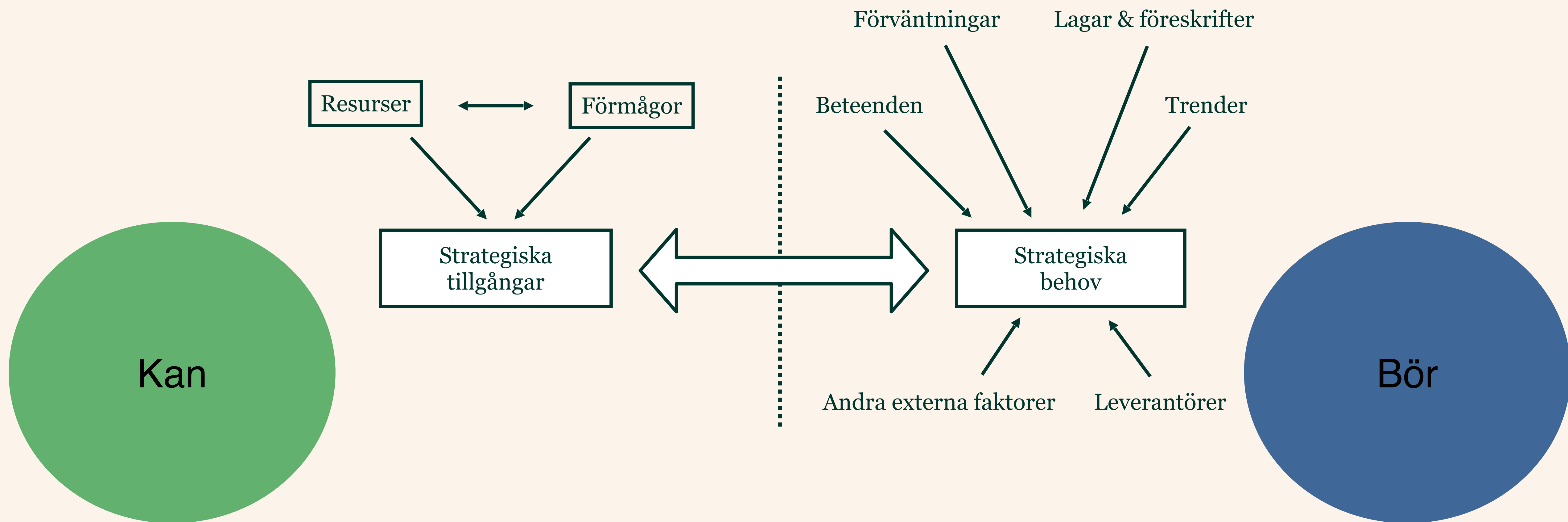

”Which resources and for what purposes?”
(Mintzberg et al., 1997)

Organisation

Samhälle/medborgare

Frågor att diskutera

Vi vill att ni diskuterar:

- Hur vidgar ni ”hålet från grottan” idag i er omvärldsanalys?
- Vad innebär detta för sättet ni använder omvärldsanalyser idag?
- Hur stort är behovet att matcha ”strategiska tillgångar” med ”strategiska behov”?